

Bőrfejűek pedig nincsenek...

A kegyetlenül tűző nap megszeli-
dülve bukik át a temető dúslombú
fáinak levelein, sugarai megcsillan-
nak a verejtékes kar izmain, és a
fellendülő balta fején. A derékvas-
tagságú száraz ág megroppan, s egy
széles ívű lendület felrepti a galy-
lyakból, gazból összehordott kis
domb tetejére. Szép munka — bic-
cent az önkéntes 'kísérőnkül szegő-
dött temetőőr a kusza bozót közt
világító tenyérnyi tisztás felé, az-
tán tovább baktat.

Közmunkások között

— Leülhettek — int a munkave-
zető, és a hat barna bőrű fiatalem-
ber villanyoszlopon sorjázó fecske
módjára máris ott gubbaszt az egyik
márványlap peremén.

— A brigádvezető? — kérdi *Dér István*, a Gyöngyösi Városgondozási Vállalat személtisztója.

— Nem bírt jönni — rázza a fe-
jét *Kanalas József*. — Második he-
te virrasztunk, hát nem bírt jönni.

— Félnek a bőrfejeüktől — ma-
gyarázza a munkavezető.

— Bőrfejeüktől?! — kérdez visz-
sza meghökkenően *Mezei István*, kis
csapatunk harmadik tagja, az Or-
szágos Cigánytanács titkára. —
Vannak itt bőrfejeük?

— Dehogyan vannak, legalábbis
nem látta őket még senki — legyint
a munkavezető —, de próbálja már
úelek megmagyarázni, mert nekem
nem hisznek.

Hat, vérerekkel futtatott, kialvat-
lan szempár kíséri ideges rebbené-
sekkel a párbeszédet.

— Itt van, tessék — húz elő a
szakadt cejgnadrág zsebéből egy
gondosan kivágott újsághírt *Kana-
las Imre* —, leírták, hogy vannak
bőrfejeük.

Átfutom a bolhányi betűkből ki-
rakott sorokat. Egy MTI-hír arról,
hogy elítéltek kubaikat és cigá-
nyokat bántalmazó fiatalokat.

— Hiszen ezek már börtönben
vannak — hajtom össze a lapot.

— De vannak — emeli fel az uj-
ját a harmadik *Kanalas*. — A tévé
is mutatta őket.

— Pár tucatnyian az országban —
próbálok meg érvelni.

— Az sok — bisaklik meg a ti-
zenéves fiú hangja — a rendőrség
sem véd meg minket.

— Háromóránként tesznek egy
kört a telepen — jegyzi meg *Dér István* csöndesen.

— És ha közben jönnek — veti
ellen *Kanalas József* —, mi pedig
alszunk, akkor mi lesz?

— Testvérek, higgyétek el, erre
nincsenek bőrfejeük — jelenti ki
Mezei István. — Nyugodjatok már
meg.

Kétkedő hallgatás a válasz. Az-
tán lassan fölcihelődnek, újra kéz-
be kerül a kapa és a balta.

— Kísérteteket láttok — mondja
még a cigánytanács titkára.

— Félünk — mormolja *Kanalas Imre* —, de megvédjük magunkat,
ha kell...

Gyöngyösről eljövét még bené-
zünk a városgondozási vállalat iro-
dájában. Ott halljuk a hírt, hogy
előző éjszaka Halmajugrán szétver-
tek egy rendőrkocsit, amelyik meg-
különböztető jelzés nélkül ment be
a cigánytelepre.

Az újság is megírta

A pásztói főutcán barna bőrű fia-
talasszony támaszta a biciklit,
élénk eszmecserébe merülve egy
idősebb, szőke nővel.

— Mi újság? — fékez le mellet-
tük *Mezei István*.

— Mi lenne? — vonja meg vállát
az idősebbik —, megvagyunk.

— Nyugalom van?

— Nyugalom? — kérdez vissza a
fiatalabbik élesen —, amikor *Adá-
cson* késsel meg botokkal mentek
a cigányokra?

— Ezt meg ki mondta?

— Az egész telepen beszélük —
bizonykodik a fiatalasszony.

Lekanyarodunk a főutcáról, a kö-
vesút végén nyújtózik a cigány ta-
nácstag magasföldszintes vakolatlan
háza. A háziasszony kicsit tévóvan
tessékel befelé minket. A „tisziaszo-
bában” gyors mozdulattal még elsi-
mít néhány nem létező ráncot a nagy-
virágos ágtyakarón, mielőtt helyel
kínálna. Már huppanék az öblös
fotelba, amikor megjelenik a család-
fő, *Oláh József*, és határozott hangon
felszólít, hogy igazoljuk magunkat.

Homlokát ráncolva böngészi át a
„munkáltatói rovatot”, aztán meg-
nyugodva bólint.

— Tudják, a bőrfejeük felderítő-
ket küldenek, akik rendőröknek meg
újságíróknak mondják magukat —
okolja a furcsa fogadtatást.

— Jártak itt bőrfejeük?

— Itt még nem, de a környéken
már igen. Az újság is megírta, meg
a Kék fényben is bemutatták őket.
Hol is az az újság, Mari? — fordul
a feleségéhez.

— A „Kék fény” — csattan fel
Mezei —, a Kék fény bemutat cigá-
ny bűnözőket is, de attól még nem
minden cigány gagyizó meg rabló-
gyilkos. Hát a magyarok se mind
bőrfejeük!

Az ajtóban már vagy féltucat gyere-
k nyomakodik, elkerekedett szem-
mel figyelik az ágaló felnőtteket.

— Karácsondon a templomban le-
válták a Krisztus fejét, és ráírták,
hogy így jár minden cigány — vág
közbe *Oláhné*.

— Az adácsi eset se igaz, ez se —
legyint a cigánytanács titkára —,
hívjátok össze a cigányokat, és mond-
játok meg nekik, hogy semmi sem
igaz a szóbeszédből.

— Gyere velünk — szedelőzködik
Oláh József —, mondd meg nekik te.

A telepen

A megmozdult levegő vastagon ka-
varja fel a port, gyalog is nehéz a
pár lépést megtenni, esőben, hóban
mentő- vagy rendőrkocsi ide már
nem jut el. A házak előtt izgatottan
gesztikuláló asszonyok, néhány férfi
és sok-sok megszeppenve tébláboló
kisgyerek.

Eppen egy időben érünk a rendőr-
autóval. Kék szemű, hirtelenszöke
fiatalember könyököl ki a letekert
ablakon.

— *Hallott valamilyen támadásról
a környéken?* — kérdelem. A rendőr
mosolyogva megrázza a fejét, aztán
hátradől az ülésen, és érdeklődve
figyeli a fejleményeket.

Kollégánóm a fényképezőgépén
matat, éppen a távolságot állítaná
be, amikor egy jókora tenyér elta-
karja a lenesét.

— Itt ne fényképezzen, mert el-
juttatja a képeket a bőrfejeüknek,
hogy hova jöjjenek.

— Nem hagyjuk magunkat többé
vagonba zárni — kiabálja hisztériás
hangon egy asszony.

Mezei István megpróbál úrrá len-
ni a helyzeten.

— Nem is — emeli fel a hangját
—, nem hagyjuk magunkat. Ha bán-
tanának minket! De ártatlan embe-
reket sem zaklathatunk! Nincsenek
itt bőrfejeük, itt nincsenek. Higgyék
el nekem.

— Kislányokat erőszakolnak meg
— jajong egy másik asszony, szür-
kére sápadt fruskát szorítva magá-
hoz.

— Hogy-hogy nincsenek bőrfeje-
ük? — lobogtat valaki egy salátává
gyötört Képes Hetet. — Itt van a
fényképük.

— *De már rács mögött vannak* —
szállok be én is a szócsatába.

— És ha bejönnek a lakásomba,
akkor megölhetem őket? — motyog-
ja mellettem egy cingár, sűrűn teto-
vált férfi —, az jogos önvédelem,
ugye?

— Nekem már a munkahelyen is
mondták, most majd jönnek a bőr-
fejeük, és elbánnak veletek — jegyzi
meg egy öregember elcsukló han-
gon.

Hosszú copfos kislány kaparintja
magához közben a Képes Hetet.

— Ez a „bőrös újság”? — somfor-
dálnak mellé páran, és feszült ügye-
kezettel silabizálják a betűket.

Szinte tapintható az izzadság-
szagú rémület. Az idegtépő éjszakai
virrasztások rátelepszenek a bizton-
ságot ígérő nappalokra is. Ijesztő
árnyak lebegnek körülöttük.

— Ne mutassanak ilyet a tévében
— sirja el magát egy pocokos fiatal-
asszony. — Ne mutassák a bőrfeje-
ket, akik azt mondják, hogy a cigá-
nyokat meg kell ölni. Ezt látják a
gyerekek is, aztán ők sem alszanak
egész éjszaka.

Tanácsztalanul nézünk egymásra.
Mit lehet itt mondani? Talán mégis
lehet valami megnyugtató. Egy órá-
ra, egy napra... Aztán holnap —
esetleg csak egy ugratásnak szánt —
megjegyzés a közérben, a munka-
helyen: jobb lesz, ha vigyáztok ma-
gatokra, mert jönnek a bőrfejeük. S
megint mindent elborít — az előbb-
utóbb agresszióvá sűrűsödő — rette-
gés.

Puskaporos hordón

A Nógrád megyei Fémtömegcikk-
ipari Kiszövetkezetben hetvennyol-
can dolgoznak, közöttük hetven cigá-
ny. Az elnök, *Botos Attila* jó meg-
jelenésű, higgadt fiatalember. „Hogy
bőrfejeük? — húzza fel a szemöldö-
két, rosszallóan. — Ez itt nem téma.
Jobb, ha nem is nagyon hozzák szó-
ba.”

Ehhez tartom magam a műhely-
ben. Korbecsodálom a félautomata
korszerű darabológépet, működtetésé-
hez jócskán kell szakértelem. Keze-
lője, *Rácz Gyula* tárgyilagosan meg-
jegyzti: azért egy jó szakmunkás is
elboldogul ezzel, ő már inkább csak
hobbiból érettségizett. Elmagyarázza,
mire kellene a gépből sorjázó vé-
kony alumíniumsínek, amelyek most
a legkeresettebb cikkei a szövetke-
zetnek.

Aztán valahogy a család kerül szó-
ba, s hogy mi lesz a két gyerekből,
meg hogy a nyári szünetben Pestre
akartak menni a nagynénjükhöz.

— *És miért nem mentek?* — cso-
dálkozom.

— Mert a nagyobbik fiam fél —
válaszolja szárazon. — Azt hallotta,
a cigányokat verik Pesten. Mondja
meg nekem, hova fog ez fajulni?

— Azért Pásztón sem véletlenül
félnek — szól közbe *Rácz Tibor*, a
párttitkár, aki hallotta az irodai be-
szelgetést is. — Két hete minden
reggel a strand körül megjelenik
negyven-negyvenöt motorbiciklis bőr-
csizmás, bőrdzsekis gyerek.

— *És?*

— Nincs és. Csak az egész olyan
fenyegető. Nagybátyonban meg a
rendezvényekről zárják ki a cigá-
nyokat.

— Tizenkét éves a fiam, és fél —
folytatja a maga gondolatát *Rácz Gyula* —, pedig itt, a faluban még
nem bántanak minket. De nem tu-
dom, mi van a magyarok fejében.
Ide, faluhelyre minden később jut
el... de eljut... Ha rosszabb lesz
a gazdasági helyzet, ha tovább rom-
lik a pénz... Mindig kell egy bűn-
bak, így van ez évezredek óta.

Hallgatunk.

— Puskaporos hordón ülünk —
töri meg a csendet *Rácz Gyula*. —
Lehet, hogy nem igaz, de ha az ember
ezt érzi, már majdnem mindegy.
Segítsen, hogy ne így legyen.

— Hogyan? Ha megírom, hogy ne
féljenek, lehet, hogy éppen az ellen-
kezőjét olvassák ki belőle, hogy lám,
már az újság is megírta — zúditom
rá a magam kételyeit.

— Nem tudom, hogyan — ingatja
a fejét *Rácz Gyula*. — Én csak azt
tudom, hogy itt éltek már a szü-
leim, a nagyszüleim, szegkovácsok
voltak. Nekem ez a hazám. Azt sze-
retném, ha a fiam is itt nőne föl. De
félelem nélkül...

Hámor Szilvia

(FOTÓ: GÁRDOS KATALIN)